

Nieuw licht op het energievraagstuk in

Het is vroeg donker, deze winternamiddag. Boven het Westland hangt een geelwitte gloed. De assimilatielampen doen hun werk voor de productie van onze tomaten, komkommers, bloemen en planten. Energie kost dit, heel veel energie. En daar gaat deze avond in Naaldwijk nu net over: hoe kunnen glastuinders efficiënter energie gebruiken en wat kunnen overheden doen om een duurzaam energiegebruik te stimuleren.

Niet eerder kwamen zoveel verschillende groepen tegelijkertijd bijeen om over de energieproblematiek in Zuid-Holland te praten: glastuinders en hun belangenbehartigers, vertegenwoordigers van energieleveranciers, de Nederlandse organisatie voor energie en milieu Novem (een agentschap van het ministerie van Economische Zaken) en adviesbureaus, ambtenaren van LNV en provincie Zuid-Holland en onderzoekers van diverse onderdelen van Wageningen UR. Het was de provincie Zuid-Holland die het initiatief voor deze workshop nam en aan Praktijk-onderzoek Plant & Omgeving van Wageningen UR vroeg deze in Naaldwijk te organiseren. De provincie werkt namelijk aan de opstelling van een uitvoeringsprogramma glastuinbouw waarbij energie een belangrijke plaats inneemt. In dit uitvoeringsprogramma geeft de provincie onder andere aan wat zij de komende jaren wil doen om bij te dragen aan een maximale duurzame energiebenutting in de glastuinbouw. 'Voor dit uitvoeringsprogramma zoekt de provincie de dialoog met de sector', leggen Leo Hijdra en Marsya van Raalten van de provincie uit. 'Daarom organiseren we al geregeld 'kasgesprekken' bij glastuinders, maar we bedachten dat voor het onderwerp energie het goed is eens alle betrokken partijen uit te nodigen. Zo hopen we nog een stapje verder te komen in het opstellen van een goed programma voor een duurzame glastuinbouw.'

De aanwezige ambtenaren van Zuid-Holland worden deze avond op hun wenken bediend. Na vier lezingen buigen de workshopdeelnemers zich in vier groepjes over de grootste knelpunten in de energievoorziening of -benutting, om te bedenken welke oplossingsrichtingen er zijn en wat overheden – van gemeente tot rijk – daarbij kunnen betekenen.

>> Wensen

Stel dat Zuid-Holland een nieuw glastuinbouwgebied wil van 100 tot 200 ha met 50 procent energiebesparing ten opzichte van het huidige gebruik en een efficiënt ruimtegebruik, neemt groep 1 als uitgangspunt. Wat zou de overheid dan moeten doen om ondernemers zo ver te krijgen om aan zo'n initiatief deel te nemen? 'Wat ik zou willen is een

toereikende energie-infrastructuur, die nu in de huidige locaties ontbreekt', zegt tomatenteler Theo Ammerlaan. 'In nieuwe gebieden moet een optimale energiehuishouding mogelijk zijn, vooral voor elektra, want daar is in de toekomst veel behoefte aan voor onder andere warmtepompen en assimilatiebelichting. Dat vraagt om nieuwe oplossingen.' De teler oppert windmolens rondom zo'n locatie, zodat zo'n park zichzelf kan voorzien in duurzame energie.

Wat betreft een efficiënt ruimtegebruik ziet de groep allerlei varianten van dubbel gebruik die tevens energiebesparing kunnen opleveren: kassen bovenop transportbedrijven of kantoorcomplexen of drijvende kassen op water. Maar hoe dan ook, voor dergelijke functiecombinaties is medewerking van de provincie nodig. Ammerlaan: 'Als de provincie wil stoeien met dubbel ruimtegebruik moet daar ruimte voor komen in de vergunningverlening, bestemmingsplannen en het streekplan. De provincie kan niet aan de kant blijven staan.'

>> Stoom afblazen

Groep 3 heeft het over de groeiende elektriciteitsbehoefte van glastuinbouwbedrijven en de afname van restwarmte uit de industrie. Wat dat laatste betreft constateert de groep al snel: nu is afname van restwarmte nog interessant voor de glastuinbouw, maar is het dat over tien jaar nog? Inderdaad, door de steeds intensievere assimilatiebelichting in een groeiend aantal gewassen loopt de temperatuur in de kas zo hoog op dat verwarming vaak niet meer nodig is. Geregeld moet in de kas al 'stoom worden afgeblazen' door het openzetten van ramen. Maar ook zijn zeer energiezuinige kassen in opkomst, zoals de 'gesloten kas' waarbij overtollige zomerwarmte kan worden opgeslagen in ondergrondse zandlagen (aquifers) waaruit 's winters de benodigde warmte weer kan worden opgepompt. Nog even en dan staat alweer de 'energie neutrale kas' voor de deur. Het is op termijn zelfs denkbaar dat er kassen komen die energie produceren in plaats van gebruiken. Hoewel de trendbreuk in de glastuinbouw van grootverbruiker naar energieleverancier dichterbij komt, is de provincie Zuid-Holland toch

de glastuinbouw

nog bezig met plannen om de restwarmte vanuit het Rijnmondgebied naar de glastuinbouw te krijgen. 'Is het niet beter om te anticiperen op de vermarkting van de toekomstige warmteproductie?', suggereert Masselink van Projectbureau Duurzame Energie, 'door in een publiek-private samenwerking (pps) met glastuinders en andere warmteproducerende bedrijven en industrieën een soort warmtebedrijf op te richten, waarin de provincie startkapitaal doneert?'

>> Regie op hoofdlijnen

In de vier groepsdiscussies deze avond valt telkens op dat de overheid achter de ontwikkelingen in de sector aanloopt. En ook de boodschap over wat de overheid, met name de provincie, kan doen voor een duurzamer energiegebruik is opvallend eenduidig. De groepsgedachte wordt als volgt verwoord: als het de overheid ernst is, kan ze het beste vooral een regie op hoofdlijnen voeren, ondernemers meer experimenteerruimte geven door onder meer versoepeling van de vergunningverlening en risicoafdekking. Als de overheid bijvoorbeeld een integratie van functies wil, zoals kassen bovenop een kantorencomplex, is er experimenteerruimte met vergunningonthefingen en flexibiliteit in

bestemmingsplannen nodig. Alleen door het uit te proberen kun je laten zien dat het systeem werkt.

Provinciaal medewerker Hijdra mag als afsluiting van de avond reageren. Tijdens deze bijeenkomst is hij extra in zijn mening gesterkt dat de sector en de overheid samen moeten optrekken. Hijdra: 'Want je kunt van de overheid niet verwachten dat ze geheel zelfstandig alles kan afdekken met goede regels. We moeten samen optrekken om goede regels te kunnen maken binnen de financiële mogelijkheden, de wettelijke regelgeving en het maatschappelijk draagvlak. Ik hoop dat deze ontmoeting zal leiden tot een actievere onderlinge communicatie', besluit Hijdra dan ook. En dat zal ook gebeuren. Intussen is er eind januari op precies dezelfde leest ook een workshop met als thema water georganiseerd. Verder gaat PPO de komende maanden in elk geval in het coördinatieteam glastuinbouw van de provincie Zuid-Holland evalueren wat de diverse provinciale studies over de toekomstige energievoorziening hebben opgeleverd. Op basis hiervan zullen in samenwerking met belanghebbenden nieuwe voorstellen voor het systeemonderzoekprogramma voor beschermde teelten worden uitgewerkt.

